

ANNELİĞİN KORUNMASI SÖZLEŞMESİ^{48,49,50}

1952 tarihli (Gözden Geçirilmiş) Anneliğin Korunması Sözleşmesi'nin Değiştirilmesine İlişkin Sözleşme

Yürürlüğe giriş tarihi: 07 Şubat 2002

Sözleşme No: 183

Yer: Cenevre

Konferans oturumu: 88

Kabul edilme tarihi: 15 Haziran 2000

Konu bakımından sınıfı: Doğum Yardımı

Konu bakımından sınıfı: Anneliğin Korunması

Konu: Anneliğin Korunması

Uluslararası Çalışma Bürosu Yönetim Kurulu tarafından Cenevre'de toplantıya çağrılan,

Uluslararası Çalışma Örgütü Genel Konferansı, 30 Mayıs 2000 tarihinde yaptığı seksen sekizinci oturumunda;

Tüm kadınların işyerindeki eşitliğini ve anne ile çocuğun sağlığını ve güvenliğini daha çok teşvik etmek için ve teşebbüs çeşitliliğinin yanı sıra Üyelerin ekonomik ve sosyal gelişimindeki farklılıkların ve de ulusal hukuk ve uygulamada anneliğin korunması konusundaki gelişmelerin tanınması için 1952 tarihli (Gözden Geçirilmiş) Anneliğin Korunması Sözleşmesi'nin ve 1952 tarihli Anneliğin Korunması Tavsiye Kararı'nın değiştirilmesi ihtiyacını dikkate alarak ve

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi (1948), Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (1979), Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme (1989), Pekin Bildirgesi ve Eylem Platformu (1995), Kadın İşçilere Fırsat Eşitliği ve Eşit Muamele Sağlanmasına İlişkin Uluslararası Çalışma Örgütü Beyannamesi (1975), İşyerindeki Temel İlke ve Haklara ve bunların Takibine İlişkin Uluslararası Çalışma Örgütü Beyannamesi (1998) ve bunların yanı sıra, başta 1981 tarihli Aile Sorumlulukları Bulunan İşçiler Hakkında Sözleşme olmak üzere, kadın ve erkek işçilere fırsat eşitliği ve eşit muamele sağlanmasını hedefleyen uluslararası çalış-

48 Anneliğin Korunması Sözleşmesi'nin (*Maternity Protection Convention*) orijinal metni için bkz. <http://www.ilo.org/ilolex/cgi-lex/convde.pl?C183> (erişim: 28 Eylül 2009).

49 25 Kasım 2009 tarihi itibarıyla Türkiye bu Sözleşme'ye taraf değildir. Bkz. <http://www.ilo.org/ilolex/cgi-lex/ratifce.pl?C183> - ed.n.

50 Bu belgenin İngilizceden Türkçeye çevirisi Defne Orhun tarafından yapılmıştır.

ma Sözleşmeleri ve Tavsiye Kararları hükümlerini dikkate alarak ve

Kadın işçilerin koşullarını ve hükümet ile toplumun ortak sorumluluğuna giren hamilelik koruması sağlama ihtiyacını göz önünde bulundurarak ve

1952 tarihli (Gözden Geçirilmiş) Anneliğin Korunması Sözleşmesi'nin ve 1952 tarihli Tavsiye Kararı'nın değiştirilmesine ilişkin, bu oturum gündeminin dördüncü başlığını oluşturan birtakım önergelerin kabul edilmesi üzerine karar vererek ve

Bu önergelerin bir uluslararası sözleşme biçimi alması için kararlı davranarak,

İki bin yılı Haziran ayının on beşinci gününde, 2000 tarihli Anneliğin Korunması Sözleşmesi olarak anılabilecek olan işbu Sözleşme'yi kabul etmektedir:

Kapsam

Madde 1

Bu Sözleşme'nin amaçları uyarınca, *kadın* deyimi hiçbir ayrımcılık yapılmaksızın kadın cinsine ait tüm kişileri, *çocuk* deyimi ise hiçbir ayrımcılık yapılmaksızın tüm çocukları ifade eder.

Madde 2

1. Bu Sözleşme, alışılmışın dışında nitelikler taşıyan bağımlı iş biçimlerinde çalışanlar da dahil olmak üzere tüm çalışan kadınlara uygulanır.

2. Ancak, işbu Sözleşme'yi onaylayan her Üye, ilgili işveren ve işçi örgütleri temsilcilerine danıştıktan sonra, tatbiki kendisi açısından önemli nitelikte özel sorunlara yol açacak olan sınırlı işçi kategorilerini Sözleşme'nin kapsamından tümüyle veya kısmen çıkarabilir.

3. Bir önceki fıkrada sağlanan imkânı kullanan her Üye, Uluslararası Çalışma Örgütü Anayasası'nın 22. maddesi kapsamında işbu Sözleşme'nin uygulamasına ilişkin olarak sunduğu ilk raporunda, bu şekilde kapsam dışı bırakılan işçi kategorilerini ve kapsam dışı bırakılma nedenlerini sıralayacaktır. Söz konusu Üye, sonraki raporlarında, Sözleşme hükümlerinin giderek bu kategorilere de yayılması amacıyla alınan tedbirleri açıklayacaktır.

Sağlık Koruması

Madde 3

Her Üye, ilgili işveren ve işçi örgütleri temsilcilerine danıştıktan sonra, hamile veya emziren kadınların anne veya çocuğun sağlığına zarar verir nitelikte olduğu yetkili makamlar tarafından tespit edilmiş ya da anne veya çocuğun sağlığı üzerinde büyük bir tehlike yarattığı düşünülen işleri yapmak zorunda bırakılmamasını sağlayacak uygun tedbirleri alacaktır.

Annelik İzni

Madde 4

1. Ulusal hukuk ve teamül tarafından belirlendiği şekilde, çocuğun tahmini doğum tarihini gösteren bir sağlık raporu veya başka uygun bir belge sunulması üzerine Sözleşme'nin uygulama alanına dahil olan kadın 14 haftadan az olmayacak bir süreyi kapsayan annelik iznine hak kazanacaktır.

2. Yukarıda bahsi geçen izin süresinin uzunluğu her bir Üye tarafından işbu Sözleşme'nin resmi onay belgesine ek olarak sunulan bir beyanla belirlenecektir.

3. Her Üye, daha sonra, Uluslararası Çalışma Bürosu Genel Müdürü'ne annelik izni süresini uzatan bir beyan sunabilir.

4. İşveren ve işçi örgütleri temsilcileri ve hükümet tarafından ulusal düzeyde başka bir mutabakat sağlanmış olmadıkça, annelik izni anne ve çocuğun sağlığının korunması gereğince çocuğun doğumu sonrasında altı haftalık zorunlu izni de kapsayacaktır.

5. Annelik izninin doğum öncesi kısmı, doğum sonrası zorunlu izinden hiçbir indirim yapılmaksızın, çocuğun tahmini doğum tarihi ile gerçek doğum tarihi arasında geçen süre kadar uzatılacaktır.

Hastalık veya Komplikasyon İzni

Madde 5

Annelik izni süresinden önce veya sonra, hamilelik veya doğumdan kaynaklanan bir hastalık, komplikasyon veya komplikasyon tehlikesi halinde sağlık raporu sunulması üzerine izin verilecektir. Bu iznin niteliği veya azami süresi ulusal hukuk ve teamül uyarınca belirlenebilir.

Yardımlar

Madde 6

1. Ulusal yasa ve düzenlemeler uyarınca veya ulusal teamül ile bağdaşan başkaca bir şekilde, 4. ve 5. maddelerde bahsi geçen izinler nedeniyle işten uzak kalan kadınlara parasal yardım sağlanacaktır.

2. Parasal yardımlar, kadının kendisini ve çocuğunu düzgün sağlık koşullarında ve uygun bir yaşam standardında tutabilmesini sağlayacak bir seviyede olacaktır.

3. Dördüncü maddede bahsi geçen izin uyarınca ödenen parasal yardımların, ulusal yasa veya teamül kapsamında daha önceki kazançlara dayanarak hesaplanıyor olması halinde, bu yardımların tutarı kadının önceki kazancının veya yardım hesaplanırken dikkate alınan kazançların üçte ikisinden az olmayacaktır.

4. Dördüncü maddede bahsi geçen izin uyarınca ödenen parasal yardımların hesaplanmasında, ulusal yasa veya teamül kapsamında başka yöntemlerin kullanılması halinde, bu yardımların tutarı, bir önceki fıkranın tatbiki sonucu ortaya çıkan ortalama tutarla kıyaslanabilir olacaktır.

5. Her Üye, parasal yardımlara hak kazanma koşullarının işbu Sözleşme'nin uygulama alanına dahil olan kadınların büyük bir çoğunluğu tarafından karşılanabilmesini sağlayacaktır.

6. Bir kadın, ulusal yasa ve düzenlemeler uyarınca veya ulusal teamül ile bağdaşan başkaca bir şekilde parasal yardımlara hak kazanma koşullarını karşılamaması halinde, gelir düzeyinin bunu gerektirmesi koşuluyla sosyal yardım fonlarından yeterli bir yardım almaya hak kazanacaktır.

7. Kadın ve çocuğuna, ulusal yasa ve düzenlemeler uyarınca veya ulusal teamül ile bağdaşan başkaca bir şekilde sağlık yardımı sağlanacaktır. Sağlık yardımları doğum öncesi, doğum ve doğum sonrası bakımın yanı sıra gerektiğinde hastane bakımını da kapsayacaktır.

8. Kadının işgücü piyasasındaki konumunu korumak için, 4. ve 5. maddelerde bahsi geçen izne ilişkin yardımlar zorunlu sosyal sigorta veya kamu fonlarından ya da ulusal hukuk ve teamül tarafından saptanmış başkaca bir şekilde temin edilecektir. İşverenin bu yönde özel bir mutabakatı bulunmadıkça,

a) bir üye Devlet'in ulusal hukuk veya teamülünde, işbu Sözleşme'nin Uluslararası Çalışma Konferansı tarafından kabul edildiği tarih öncesinde böylesi öngörölmüş ise veya

b) sonradan, işveren ve işçi örgütleri temsilcileri ve hükümet tarafından ulusal seviyede bu yönde bir mutabakat mevcut ise

işveren, istihdam ettiği bir kadına ödenen bu parasal yardımların doğrudan maliyetini tek başına üstlenmeyecektir.

Madde 7

1. Ekonomisi ve sosyal güvenlik sistemi yeterince gelişmemiş olan bir Üyenin, parasal yardımların, ulusal yasa ve düzenlemeler uyarınca hastalık veya geçici işgöremezlik halinde ödenen orandan daha az bir oranda olmaması kaydıyla, 6. maddenin 3. ve 4. fıkralarına uygun hareket ettiği varsayılacaktır.

2. Bir önceki fıkrada sunulan imkânı kullanan bir Üye, Uluslararası Çalışma Örgütü Anayasası'nın 22. maddesi uyarınca, bu Sözleşme'nin tatbiki hususunda sunduğu ilk raporda, bunun nedenlerini açıklayacak ve parasal yardımların oranını belirtecektir. Üye, sonraki raporlarında ise yardımların oranını giderek artırmak için alınan tedbirleri açıklayacaktır.

İş Güvencesi ve Ayrımcılık Yasağı

Madde 8

1. Bir işverenin, istihdam ettiği bir kadının işine hamilelik ya da çocuk doğurma ve bunun neticeleri ya da çocuk emzirmeyle ilgisi bulunmayan gerekçelere dayanılarak gerçekleştirilmiş olmadıkça, hamilelik ya da 4. ve 5. fıkralarda bahsi geçen izin süresince yahut işe dönmesini müteakiben ulusal yasa veya düzenlemeler tarafından öngörölen süre içerisinde son vermesi hukuka aykırı sayılacaktır. İşten çıkarma gerekçelerinin hamilelik ya da çocuk doğurma ve bunun neticeleri ya da çocuk bakımıyla ilgisi

olmadığını ispat yükü işverene düşecektir.

2. Kadınların, annelik izninin sonunda eski görevine veya eşit oranda kazanç sağlayacağı başka bir göreve dönme hakkı güvence altındadır.

Madde 9

1. Her bir Üye, anneliğin, 2. maddenin 1. fıkrasına bakılmaksızın işe erişimi de içerecek şekilde, istihdam alanında bir ayrımcılık kaynağı oluşturulmasını sağlamak için uygun tedbirleri alacaktır.

2. Bir önceki fıkrada bahsi geçen tedbirler:

a) ulusal yasa veya düzenlemeler kapsamında hamile veya emziren kadınlar için yasaklanmış ya da sınırlandırılmış işler veya

b) kadının ve çocuğun sağlığına yönelik bilinen veya önemli bir risk taşıyan işler için

ulusal yasa ve düzenlemeler tarafından gerekli kılındığı durumlar dışında işe başvuran bir kadından hamilelik testi yaptırmasının veya böyle bir test sonucunu getirmesinin şart koşulması yasağını da içerecektir.

Emziren Anneler

Madde 10

1. Kadınlara, çocuğunu emzirmesi için günde bir veya birden çok ara ya da günlük çalışma saatinden belirli bir indirim hakkı tanınacaktır.

2. Emzirme arasının veya günlük çalışma saatlerinden yapılacak indirimin geçerli olacağı süre, bunların sayısı, emzirme aralarının uzunluğu ve günlük çalışma saatlerinden indirim yapma usulleri ulusal hukuk ve teamül tarafından belirlenecektir. Bu aralar veya günlük çalışma saatlerinden yapılacak indirim çalışma saatlerine dahil sayılacak ve buna uygun olarak ücretlendirilecektir.

Dönemsel Değerlendirme

Madde 11

Her bir Üye, işveren ve işçi örgütleri temsilcilerine danışarak, 4. maddede bahsi geçen izin süresinin uzatılmasının veya 6. maddede bahsi geçen parasal yardım miktarının ya da oranının artırılmasının uygun olup olmadığını belirli aralıklarla inceleyecektir.

Uygulama

Madde 12

Bu Sözleşme, toplu sözleşmeler, hakem kararları, mahkeme kararları veya ulusal teamülle bağdaşır nitelikteki bir başka yolla işlerliğe konulduğu haller dışında yasalar ve yönetmeliklerle uygulamaya konulacaktır.

Son Hükümler

Madde 13

Bu Sözleşme 1952 tarihli (Gözden Geçirilmiş) Anneliğin Korunması Sözleşmesi'ni değiştirmektedir.

Madde 14

Bu Sözleşme'nin resmi onay belgeleri, tescil edilmek üzere Uluslararası Çalışma Bürosu Genel Müdürü'ne gönderilecektir.

Madde 15

1. Bu Sözleşme yalnızca, onayları Uluslararası Çalışma Bürosu Genel Müdürü tarafından tescil edilmiş olan Uluslararası Çalışma Örgütü Üyelerini bağlayacaktır.

2. Sözleşme, iki Üye onayının Genel Müdür tarafından tescil edilme tarihinin üzerinden 12 ay geçtikten sonra yürürlüğe girecektir.

3. Bu tarihten sonra ise, Sözleşme herhangi bir Üye açısından söz konusu Üye onayının tescil edilme tarihinin üzerinden 12 ay geçtikten sonra yürürlüğe girecektir.

Madde 16

1. Bu Sözleşme'yi onaylamış bulunan bir Üye, Sözleşme'nin ilk yürürlüğe giriş tarihinin üzerinden on yıl geçtikten sonra, Uluslararası Çalışma Örgütü Genel Müdürü'ne iletilen resmi bir yazı ile Sözleşme'yi feshedebilir. Bu fesih, resmi olarak tescil edildiği tarihin üzerinden bir yıl geçmeden geçerlilik kazanmayacaktır.

2. Bu Sözleşme'yi onaylamış bulunan ve bir önceki fıkrada bahsi geçen on yıllık sürenin sona ermesini müteakip bir yıl içerisinde işbu maddede öngörülen fesih hakkını kullanmayan her bir Üye, bir on yıllık süre boyunca daha Sözleşme'yle bağlı olacak ve ondan sonra, her bir on yıllık sürenin dolmasının ardından işbu maddede öngörülen koşullar altında Sözleşme'yi feshedebilecektir.

Madde 17

1. Uluslararası Çalışma Örgütü Genel Müdürü, Uluslararası Çalışma Örgütü'nün tüm Üyelerini, kendisine Örgüt Üyeleri tarafından bildirilen tüm onayların ve fesih işlemlerinin tescili konusunda bilgilendirecektir.

2. Genel Müdür, Örgüt Üyelerini ikinci onayın tescili konusunda bilgilendirirken, Sözleşme'nin yürürlüğe gireceği tarihe de dikkatlerini çekecektir.

Madde 18

Uluslararası Çalışma Örgütü Genel Müdürü, yukarıdaki madde hükümleri uyarınca kendisi tarafından tescil edilen tüm onay ve fesih bildirimlerinin bütün ayrıntılarını, Birleşmiş Milletler Şartı'nın 102. maddesi uyarınca kaydedilmek üzere Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne gönderecektir.

Madde 19

Uluslararası Çalışma Örgütü Yönetim Kurulu, gerekli gördüğü zamanlarda, Genel Konferans'a bu Sözleşme'nin işleyişine dair bir rapor sunacak ve Sözleşme'nin tümüyle veya kısmen değiştirilmesi meselesinin Konferans'ın gündemine alınmasının istenip istenmediğini inceleyecektir.

Madde 20

1. Konferans'ın bu Sözleşme'yi tümüyle veya kısmen değiştiren yeni bir Sözleşme kabul etmesi durumunda, yeni Sözleşme'nin aksini öngörmemesi halinde:

a) değişiklik getiren yeni Sözleşme'nin bir Üye tarafından onaylanması, işbu Sözleşme'nin hukuken, yukarıdaki 16. madde hükümlerine bakılmaksızın, değişiklik getiren yeni Sözleşme'nin yürürlüğe girmesi halinde ve girdiği tarihte derhal feshini içerecektir;

b) değişiklik getiren yeni Sözleşme'nin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla işbu Sözleşme Üyelerin onayına kapanacaktır.

2. Bu Sözleşme her halükârda, bunu onaylamış ancak değişiklik getiren Sözleşme'yi onaylamamış olan Üyeler açısından mevcut haliyle ve içeriğiyle yürürlükte kalacaktır.

Madde 21

Bu Sözleşme'nin İngilizce ve Fransızca metinleri eşit oranda geçerlidir.

Çapraz Referanslar

156 No'lu Sözleşme: Aile Sorumlulukları Bulunan İşçiler Hakkında Sözleşme, 1981

95 No'lu Tavsiye Kararı: Anneliğin Korunması Tavsiye Kararı, 1952

191 No'lu Tamamlayıcı Tavsiye Kararı: Anneliğin Korunması Tavsiye Kararını Tamamlayan Tavsiye Kararı, 2000

103 No'lu (Gözden Geçirilmiş) Sözleşme: Bu Sözleşme Anneliğin Korunması Sözleşmesi'ni değiştirmektedir, 1952

Anayasa: Uluslararası Çalışma Örgütü Anayasası'nın 22. maddesi